

**EEN ONDERZOEK
VAN JE BIJNIEREN**
De ACTH-test

Onder ouders verstaan wij ook verzorger(s), pleeg- of adoptieouder(s)

U kunt wijzigingen of aanvullingen op deze informatie doorgeven per e-mail: patienteninformatieWKZ@umcutrecht.nl

Wat staat er in deze folder

Inleiding voor ouders	2
WGBO-informatie voor jongeren vanaf 12 jaar	4
Een onderzoek van je bijniieren: ACTH-test	6
Tips	14
Wil je meer weten?	16
Voor ouders: voorbereiding en begeleiding	17

Inleiding voor ouders

Een onderzoek in een ziekenhuis kan een ingrijpende gebeurtenis zijn. Uw kind voelt zich misschien niet goed of heeft zelfs pijn. Het krijgt te maken met verschillende behandelaars en hoort allerlei medische termen. Wij vinden het belangrijk u en uw kind hierbij goed te begeleiden.

Deze folder is bedoeld om uw kind voor te bereiden op het onderzoek. Maar ook om ú te informeren over wat er gaat gebeuren. Begrijpelijke informatie is nodig. Het geeft vaak meer zekerheid en vertrouwen.

Een deel van de voorlichting gebeurt in het ziekenhuis. De arts vertelt:

- waarom uw kind dit onderzoek krijgt
- hoe we dit onderzoek doen

Thuis stellen kinderen meestal meer vragen dan in het ziekenhuis. Uw kind vertrouwt u. Daarom kunt u het beste uitleggen wat er gaat gebeuren. U weet welke informatie uw kind begrijpt en kan verwerken. Deze folder helpt u bij de voorbereiding.

Lees de folder eerst zelf. U kunt de tekst daarna voorlezen of in uw eigen woorden navertellen. Of uw kind leest de tekst zelfstandig. Bespreek daarna samen of alles duidelijk is. Als u korte vragen stelt over de tekst, kunt u nagaan of uw kind de informatie begrepen heeft.

Achterin deze folder staat hoe u uw kind kunt voorbereiden en begeleiden bij het onderzoek.

WGBO-informatie voor jongeren vanaf 12 jaar

Een onderzoek in het ziekenhuis kan vervelend zijn. Je krijgt te maken met verschillende artsen, assistenten en verpleegkundigen. Je hoort ook allerlei medische termen.

Wij willen je zo goed mogelijk voorbereiden op het onderzoek. Lees daarom deze folder goed door. Als je weet wat er gaat gebeuren, ben je meestal minder zenuwachtig.

Je ouders lezen deze folder ook. Vraag of ze kunnen uitleggen wat je niet snapt.

Wie beslist: jij, je ouders of samen?

Wat is het beste voor je als je ziek bent? Wie beslist dat eigenlijk? Moet er rekening gehouden worden met jouw mening? Dat staat in een speciale wet: de **Wet op de Geneeskundige Behandelings Overeenkomst (WGBO)**.

Ben je ouder dan 12 jaar

Dan moet de dokter ook aan jou vragen of je het goed vindt wat hij gaat doen. Jij en je ouders moeten allebei toestemming geven. Maar wat gebeurt er als jij het niet eens bent met je ouders? Hoe gaat het dan? Ook dat staat in deze wet. Lees er meer over op www.jadokterneedokter.nl

Ben je ouder dan 16 jaar

Dan beslis je zelf. Dan is alleen jouw toestemming nodig. Maar moet de arts dan wel informatie over de behandeling geven aan je ouders? Lees er meer over op www.jadokterneedokter.nl

Tips

- ☆ Neem iemand mee naar het ziekenhuis. Je vader, moeder of iemand anders die je vertrouwt.
- ☆ Praat met je ouders, broers, zussen, vrienden en vriendinnen over wat er gaat gebeuren in het ziekenhuis.
- ☆ Schrijf je vragen op, dan vergeet je ze niet. Bij je volgende bezoek aan het ziekenhuis kun je ze stellen.

Wil je meer weten?

www.hetwkz-kind.nl

www.hetwkz.nl

www.umcutrecht.nl

www.opeigenbenen.nu

Een onderzoek van je bijnieren: ACTH-test

Je komt in ons ziekenhuis voor een onderzoek: een ACTH-test. Bij dit onderzoek kijkt de dokter of je bijnieren goed werken.

Bijnieren maken hormonen aan, zoals stresshormoon en geslachtshormonen. Stresshormoon is altijd in je lichaam aanwezig. Je lichaam maakt extra stresshormoon aan bij ziekte of in situaties die duidelijk iets extra's van je lichaam vragen. Bijvoorbeeld bij ingrijpende gebeurtenissen (stress) of bijvoorbeeld als je je arm of been breekt. Geslachtshormonen zorgen voor de groei van schaamhaar en okselhaar. De aanmaak van deze geslachtshormonen neemt meestal duidelijk toe rond de puberteitsleeftijd, maar soms al eerder.

Er kunnen verschillende redenen zijn om een ACTH test te doen. Soms doen we de test om te zien of je lichaam het stresshormoon voldoende kan aanmaken. Soms kijken we vooral of je bijnier de geslachtshormonen in de juiste verhoudingen kan aanmaken en of dat past bij je leeftijd.

ACTH is een afkorting van ' Adrenocorticotroop Hormoon'. Dit is een hormoon dat door de hypofyse wordt aangemaakt. Het zorgt er voor dat de bijnieren stresshormoon en meer geslachtshormonen aanmaken.

Bij deze test geven we je Synachten (=synthetisch ACTH) om te kijken of je bijnieren daardoor meer hormonen gaan aanmaken. Dit kunnen we meten in je bloed.

Om een ACTH-test te doen is het nodig om meerdere malen bloed af te nemen. We willen je niet onnodig vaak prikken. Daarom krijg je een infuus*.

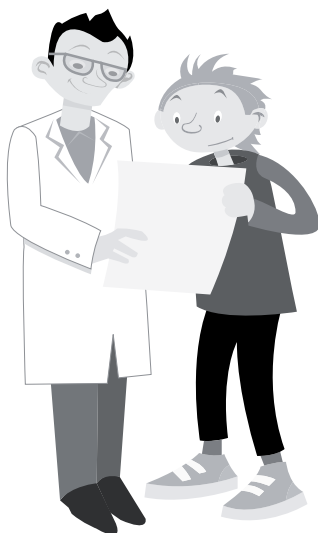
Een ACTH-test doet geen pijn. De prik die we moeten geven voor het infuus kan wel pijn doen. We doen ons best om ervoor te zorgen dat je hier zo min mogelijk last van hebt.

Het onderzoek duurt ongeveer ongeveer 2 uur.

Je vader of moeder mag bij je blijven als je het infuus krijgt en tijdens de ACTH-test.

De ACTH-test wordt gedaan op de dagbehandeling.

* Als je meer wilt weten over het infuus, ga dan naar pagina 11: **Hoe doen we een ACTH-test.**

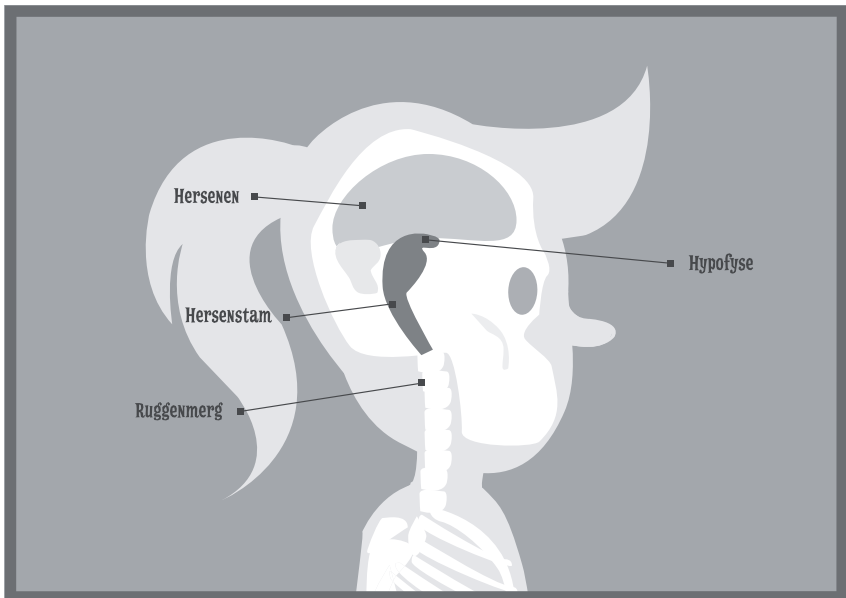

Wat doen hormonen?

Hormonen zijn stofjes in je lichaam, die aan de organen in je lichaam vertellen wat ze moeten doen. We noemen ze ook wel boodschappers. Het orgaan dat de boodschap uitzendt, is de hypofyse. Dat is een kliertje in je hoofd. Je kan het vergelijken met een orkest: de hypofyse is de dirigent. De organen die de boodschap ontvangen zijn dan de instrumenten van het orkest. Voorbeelden van deze organen zijn de schildklier, de bijniere, de botten, de eierstokken of de balletjes. De hormonen zorgen er bijvoorbeeld voor dat je gaat groeien (je botten worden langer) of dat je in de puberteit komt (je eierstokken of balletjes beginnen te werken). Sommige organen sturen ook weer hormonen (boodschappers) door naar andere organen, zodat zij ook hun werk kunnen doen. In het bloed kunnen we meten welke hormonen en hoeveel hormonen je in je bloed hebt. Bij deze test gaat het om stresshormoon of om geslachtshormonen. Stresshormonen zorgen er voor dat bij stress je lichaam in actie kan komen. Je hart gaat daardoor bijvoorbeeld sneller kloppen. Geslachtshormonen uit de bijnier zorgen ervoor dat je haar krijgt onder je oksels en ook schaamhaar. In het bloed kunnen we meten hoeveel hormonen je in je bloed hebt.

De hypofyse

De hypofyse is een klein kliertje in je hoofd. De hypofyse speelt onder meer een belangrijke rol in het evenwicht tussen hormonen. De hypofyse maakt onder andere het hormoon ACTH aan

ACTH

ACTH is een hormoon dat door de hypofyse gemaakt wordt. ACTH stimuleert de bijniere tot het maken van stresshormoon en andere bijnierhormonen zoals de geslachtshormonen

Bijnieren

De bijnieren zijn kleine klieren die bovenop je nieren zitten. Zij maken stresshormonen en andere hormonen waaronder geslachtshormonen aan.

Vóór de ACTH-test

Wat moet je van tevoren weten?

- ☆ Voor het onderzoek mag je eten en drinken.
- ☆ Als je altijd medicijnen slikt, mag je die gewoon innemen met een slokje water.
- ☆ Trek dunne kleren aan die fijn zitten.

Kom je van thuis, neem dan mee ...

Je moet tijdens de test een poosje wachten. Bedenk van tevoren wat je mee wilt nemen, zodat je je niet verveelt. Bijvoorbeeld een leesboek of muziek.

Hoe doen we een ACTH-test?

- ☆ Je komt op de afdeling dagbehandeling in het WKZ.
- ☆ Een endocrinologie-verpleegkundige doet de test. Zij zal steeds vertellen wat ze doet.
- ☆ Je vader en/of je moeder mogen bij je blijven.
- ☆ Je krijgt eerst een infuus*. Dit gebeurt in de behandelkamer.

*Wat is een infuus?

Je krijgt een infuus. Dit is om de (slaap) medicijnen te kunnen geven en soms ook om bloed af te nemen. Je krijgt een prik in je hand of je arm. Na die prik blijft er een dun, plastic buisje in je bloedvat zitten. Dit noemen we een infuus. Via dat buisje komen de medicijnen in je lichaam. Ook kunnen we via het infuus bloed afnemen. Een prik kan pijn doen. We kunnen een spray op je huid spuiten waardoor je op die plaats minder voelt; de huid wordt verdoofd. De spray ruikt naar banaan en noemen we dan ook vaak bananenspray. Hij voelt alleen een beetje koud aan. Als de bananenspray is ingewerkt, voel je minder van de prik. Als het infuus goed zit krijg je een spalk. Dit is een soort plankje dat we met pleisters en verband vastmaken onder je arm. Dit helpt om je arm recht te houden.

Wil je meer weten over een infuus? Kijk dan op www.hetwkz-kind.nl of vraag de folder over het infuus.

- ☆ De verpleegkundige neemt dan een aantal buisjes bloed af uit het infuus. Hier voel je niets van.
- ☆ Je krijgt via het infuus het medicijn Synachten. Het kan een beetje koud aanvoelen. 1-3 keer na het geven van het medicijn neemt de verpleegkundige weer een aantal buisjes bloed af.
- ☆ Je wacht dan een uur.
- ☆ Eén uur na het geven van het medicijn neemt de verpleegkundige weer een aantal buisjes bloed af via het infuus.
- ☆ Als je vragen hebt, kun je deze altijd aan de verpleegkundige stellen.
- ☆ Het onderzoek duurt ongeveer 1,5 tot 2 uur.

Na de ACTH-test

Als de test klaar is, halen we het infuus uit je arm. Dit doet geen pijn. Het loshalen van de pleisters kan even vervelend zijn. Daarna mag je naar huis. Je voelt helemaal niets van de test. Je mag alles weer doen wat je anders ook doet.

De uitslag

De uitslag krijg je van de arts die de ACTH-test aanvraagt. Als je naar huis gaat, krijg je een telefonische afspraak mee. De dokter belt je na ongeveer 3 weken. De dokter bespreekt dan met

jou en je ouders wat de uitslag van de ACTH-test is en wat er verder gaat gebeuren.

Bijwerkingen

Voor alle medicijnen kun je allergisch zijn, in zeer zeldzame gevallen kan een allergische reactie op Synachten voorkomen. Je voelt je dan niet lekker worden.

Complicaties

Zelfs als een onderzoek helemaal goed is gedaan ("volgens het boekje"), kunnen er problemen ontstaan. Zulke problemen noemen we complicaties.

Bij een ACTH-test is er een zeer kleine kans op complicaties. Deze test is veilig. Je wordt er niet ziek van. Je klachten worden er ook niet erger door.

Tips

Neem iemand mee naar het onderzoek. Hij of zij kan je helpen als je bang bent of pijn hebt. Hieronder staan meer tips. Bespreek van tevoren wat jij graag wilt.

- ☆ Doe je ogen dicht en probeer aan iets leuks te denken.
- ☆ Probeer van tevoren zoveel mogelijk te ontspannen: doe samen een ontspanningsoefening. Bijvoorbeeld afwisselend spieren aanspannen en ontspannen. Een pedagogisch medewerker kan je daarbij helpen.
- ☆ Als je niet zoveel bezig wilt zijn met wat er tijdens het onderzoek gebeurt, neem dan lievelingsspeelgoed, een knuffel, (voor)leesboek of mobiele telefoon mee om muziek te luisteren of spelletjes op te doen.
- ☆ Bedenk met je ouder een verhaal of maak vakantieplannen.
- ☆ Rustig ademen kan helpen als je bang bent of pijn hebt. Diep inademen door je neus, tot drie tellen en dan weer uitblazen.
- ☆ Misschien vind je het fijn om een hand vast te houden. Of om je te laten masseren of zachtjes op je huid te laten kriebelen.
- ☆ Heb je een Pijnpaspoort*? Laat dan zien hoe jij het graag wilt.

- ☆ Heb je geen Pijnpaspoort*? Bedenk dan van tevoren wat jij wilt. Bijvoorbeeld wel of niet verdovende spray voor het infuusprikken. Bedenk ook alvast wat jou helpt. Bijvoorbeeld kijken of niet kijken. Of tellen. Bedenk ook alvast wat jou dan helpt. Bijvoorbeeld kijken/niet kijken. Of tellen.
- ☆ Heb je ergens last van? Heb je pijn? Of lig je bijvoorbeeld niet goed? Vertel dit dan altijd. Dan kijken we wat we daaraan kunnen doen.
- ☆ Als je iets wilt weten of iets niet snapt, mag je het altijd vragen.

* Het Pijnpaspoort is een persoonlijk boekje waarin je kunt opschrijven wat jou helpt als je pijn hebt of bang bent. Je laat het aan de mensen in het ziekenhuis lezen als je dat nodig vindt, bijvoorbeeld voordat je een prik krijgt. Zij kunnen dan rekening houden met jouw wensen, zonder dat je het steeds weer hoeft te zeggen. De pedagogisch medewerker kan je hier meer over vertellen.

Wil je meer weten?

Kijk dan op:

www.hetwkw-kind.nl

www.hetwkw.nl

www.umcutrecht.nl

www.kindenziekenhuis.nl

www.jadokterneedokter.nl

Heb je nog vragen?

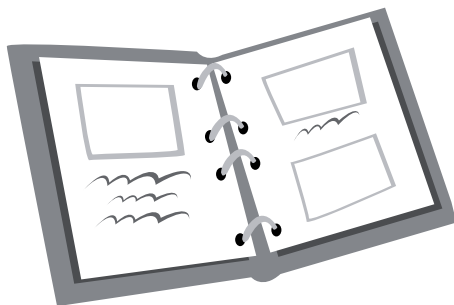
- ☆ Schrijf ze op, dan kun je ze niet vergeten. Je kunt ze stellen als je in het ziekenhuis bent.
- ☆ Voor vragen over de test kun je een afspraak maken op het telefonisch spreekuur op de dinsdagmiddag: telefoonnummer 088 755 40 75.
Voor dringende vragen kun je maandag t/m donderdag, tussen 10.30 -12.00 uur bellen met de verpleegkundige van de afdeling Endocrinologie: telefoonnummer 088 75 540 00.
- ☆ Voor andere vragen of advies kun je bellen met een pedagogisch medewerker via het secretariaat Pedagogische Zorg:
 - Telefonisch: kantoordagen van 09.00 - 16.00 uur, 088 75 754 24
 - Per mail: pedagogischspreekuur@umcutrecht.nl
 - Persoonlijk: kantoordagen van 13.30 -14.30 uur, 4e verdieping, richting sportdakterras, eerste deur links na de klapdeur
- ☆ Je ouders kunnen deze nummers ook bellen.

Voor ouders: voorbereiding en begeleiding

Hoe kunt u uw kind voorbereiden

Hieronder staan algemene adviezen. U kunt zelf inschatten wat bij uw kind past.

- Kies een rustig moment voor de voorbereiding. Bijvoorbeeld niet vlak voor het slapen gaan. Zorg dat er tijd is voor uw kind om vragen te stellen.
- Begin bij jonge kinderen niet te vroeg met voorbereiden. Ze hebben een ander tijdsbesef dan volwassenen. Jonge kinderen leven in het 'hier en nu'. Een paar dagen van tevoren is meestal vroeg genoeg. Zorg wel dat er voldoende tijd is om er nog eens op terug te komen. Herhaling is belangrijk. Bij oudere kinderen kunt u wat eerder beginnen.
- Laat uw kind de informatie navertellen aan uzelf of aan anderen. Zo merkt u of alles begrepen is.

Wat vertelt u en hoe

- Kies woorden die uw kind begrijpt, vertel zo eenvoudig mogelijk. Sluit aan bij zijn/haar belevingswereld.
- Vraag wat uw kind al weet over het onderzoek.
- Leg geen nadruk op nare dingen, maar vertel er wel eerlijk over.
- Vertel alleen over wat uw kind bewust meemaakt tijdens het onderzoek. Dus over alles wat het ziet, voelt, hoort, ruikt en proeft.

Hoe kunt u uw kind begeleiden

Ga met uw kind mee naar het onderzoek. Of vraag een ander vertrouwd persoon om mee te gaan. Dat geeft steun en veiligheid. U kunt voor afleiding zorgen. Bespreek thuis al hoe u dat het beste kunt doen. Neem lievelingsspeelgoed, een knuffel, (voor)leesboek of mobiele telefoon mee om muziek te luisteren of spelletjes op te doen.

U mag verwachten dat we tijdens het onderzoek duidelijk vertellen wat er gebeurt. Stel gerust vragen als u of uw kind iets niet begrijpt.

Een goede voorbereiding zorgt voor minder spanning en onverwachte situaties. Toch kan uw kind zich anders gedragen dan u verwacht of gewend bent. Uw kind kan stil worden, of juist druk, of huilerig. Thuis of tijdens het onderzoek. Geef hier aandacht aan en maak het bespreekbaar. Uw kind voelt zich daardoor gesteund.

Schrijf hier je aantekeningen

Handwriting practice lines consisting of 18 horizontal dashed lines.

Colofon

Divisie kinderen
Afdeling endocrinologie
© oktober 2013, Wilhelmina Kinderziekenhuis

Wilhelmina Kinderziekenhuis

Lundlaan 6
3584 EA Utrecht

Tel 088 75 555 55

www.hetwkz-kind.nl

www.hetwkz.nl

Wilhelmina Kinderziekenhuis

